Laiškai LIETUVIAMS

1950 m. liepos (July) mėn. Vol. 1, No. 6

MAŽASIS MILŽINAS

Keista atrodo šita antraštė. Kaipgi gali būti drauge mažas ir milžinas? Bet iš tikrųjų taip buvo. Dominykas Savio buvo mažas, nes mirdamas dar neturėjo nė penkiolikos metų, bet savo dorybėmis ir dvasinio gyvenimo aukštumu jis buvo tikras milžinas. Bažnyčia tik didvyrius, tik dvasinius milžinus skelbia šventais. Dominykas buvo paskelbtas palaimintuoju šių metų pavasarį. Jis sumušė visus rekordus, tokiame jaunname amžiuje pasiekęs altorių garbę. Šventaisiais ir palaimintaisiais yra paskelbtų kankinių, kurie paaukojo savo gyvybę už Kristų, būdami dar jaunesni, negu Dominykas Savio, bet išpažinėjų, t.y. tokių, kurie nebuvo nukankinti, bet mirė naturalia mirtimi, visoje Bažnyčios istorijoje dar nėra buvusių jaunesnių už jį. Vienas iš jaunausių yra Stanislovas Kostka, kurs mirė, būdamas aštuoniolikos metų. Dominykas Savio mirdamas dar neturėjo nė penkiolikos metų. Jis gimė 1842m. balandžio 2d., o mirė 1857m. kovo 9d.

Pavasarį jis gimė, pavasarį ir mirė. O ir visas jo trumputis gyvenimas buvo lyg bepradedąs švisti pavasaris, kuriame jau turėjo laiko gražiai prasiskleisti pirmosios gėlės, gražiausios jaunimo dorybės: skaistybė, linksmumas, draugiškumas.

Kai ateina pavasaris, kiekvienas žmogus pralinksmėja. Kaipgi jis galėtų būti paniuręs, kai šviečia skaisti saulutė, žaliuoja pievos, žydi sodai! Ir Dominykas Savio, kur tik pasisukdavo, visur atnešdavo pavasario džiaugsmą. Jo akyvaizdoje ir labiausiai neišauklėti gatvės vaikai liaudavosi negražiai kalbėję ar žaidę. Kiekvienam jis nusišypsodavo, kiekvienam rasdavo meilų žo-

dį, kiekvieną savo pavyzdžiu patraukdavo prie to, kas gražu ir kilnu. Tai buvo lyg veidrodis, kuriame atsispindėjo jo mokytojo Šv. Jono Bosco paveikslas.

Palaimintasis Dominykas Savio ir mūsų jaunimui sakyte sako, kad norint apaštalauti, ištraukti iš purvo savo draugų sielas ir laimėti jas Kristui, nereikia būti kokiu žymiu pamokslininku ar misijonierium, tobuliausias ginklas yra geras pavyzdys.

Taip elgtis, kad tavo elgesys netrauktų kitų žemyn, bet vis aukštyn keltų, nėra lengva, nes reikia nuolat susivaldyti ir mokėti kartais pasipriešinti sovo prigimties palinkimams. Bet sunkesnėmis progomis kiekvienas tegul save klausia: jei tai galėjo padaryti šis keturiolikos metų berniukas, dėl ko negalėčiau aš?

Mamyte, pagalvok ir Tu...

Gerbiamoji Ponia,

Džiaugiuosi Jūsų laišku, kuriame aprašote, kaip nuolat ryškiau ir gražiau ima reikštis Jūsų Ramutės, Jonuko ir Danguolės sumanumas bei išmintis. Sakote, kad juos mylite už viską labiau ir net savo gyvenimą prieš tą meilę laikote lyg nieku. Taip, tai yra ta kilnioji, didžioji į žmogaus vargšę širdį paties Dievo įdiegtoji meilė, kurios gaivinanti šilima dvelkia per visą žemę.

Teisingai nuogąstaujate dėl mūsų laikų blogos aplinkos, kuri gali nuvesti Jūsų mylimuosius slidžiais ir pražūtingais takais. Būkite kantri ir perskaitykite, ką Jums papasakosiu, kad įsitikintumėte, jog apsaugoti juos nuo tų pražūtingųjų takų ir nuvesti išganingaisiais daugiausia priklauso nuo Jūsų pačios, kaip motinos.

* * *

Šį laišką rašant, man piršte peršasi mintis pasidalinti su Jumis atsiminimais apie kitą Danguolę, kuri šiandien, deja, jau ilsisi amžinuoju poilsiu.

Kai aš atvykau į N. stovyklą, radau susispietusį nemažą tremtinių būrį. Sunkios buvo dienos: viskas išardyta, sugriauta, maisto trūkumas, tikri bado metai. Labai gerai prisimenu pirmąjį mūsų stovyklos jaunimo susirinkimą gražų pavasario sekmadienį pamiškėje, ant upės kranto. Visi atrodė išvargusiais veidais, bet Danguolė labiausiai. 'Kaip man tada buvo jos gaila! Ji tokia jaunutė ir graži, bet veidas, kaip drobė... Buvo tyli. Pokalbiuose retai nusišypsodavo liūdna šypsena. Bandžiau pasiteirauti apie gyvenimo sąlygas, bet ji kalboje buvo tokia santūri, kad nieko tiksliau nesužinojau, bet atspėjau didelį širdies liūdesį.

Prabėgo daug mėnesių. Suorganizavome šiek tiek tarpusavės pagalbos. Tačiau Danguolė nesikeitė. Kartais ilgai nebuvo gailma jos matyti nei mūsų pamaldose nei susirinkimuose.

Atėjo laikas, kad aš turėjau palikti pamiltą tautiečių koloniją ir išvažiuoti kitur. Prieš išvažiuodamas, norėjau sustiprinti jų dvasią. todėl suruošiau misijas. Danguolė buvo viena iš uoliausiųjų. Čia iškilo tai, ko aš iš jos nesitikėjau. Medžiaginio skurdo ji nejautė, turėjo pasisamdžius net atskirą butą, nes ją rėmė sužieduotinis. Bet siela didžiai kentėjo, nes sužieduotinis buvo egoistas, be tikėjimo, be tikros meilės ir be moralinių varžtų. Danguolės jaunystė buvo paniekinta: jos jaunos rankos jau ne

LETTERS TO LITHUANIANS. Published monthly by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 5541 S. Paulina St., Chicago 36, Illinois. Yearly subscription one dollar. Single copy 10 cents.
Application for entry as second class matter is pending.
LAIŠKAI LIETUVIAMS leidžiami Tėvų Jėzuitų kas mėnesį. Redaguoja T. Juozas Vaišnys, S.J. Administratorius Petras Kleinotas, S.J. Redakcijos ir Administracijos adresas: 5541 S. Paulina St., Chicago 36, Illinois Telefonas: HEmlock 4-1677.
Metinės prenumeratos kaina 1 doleris. Paskiras numeris 10 centų.

vieną kartą buvo suterštos nekaltu krauju, motiniškoje širdyje likusi gili, nepagydoma žaizda... Kaip baisiai skambėjo jos žodžiai: "Kapelione, man atrodė tik dienų klausimas. Aš jau keli mėnesiai rankinuky nešiojausi nuodų dėželę ir, pradėdama misijas, norėjau pasiruošti mirčiai... Gana, sakiau, to vargingo gyvenimo, kančios, purvo ir kraujo..."

— Ar ir dabar taip galvoji? — nusigandęs paklausiau.

— Ne, nedrįstu. Per daug mane paveikė girdėti žodžiai apie Kristaus meilę. Pirma, negu nueisiu pas Jį, aš pasistengsiu bet kokia kaina pasitaisyti. Kiek daug aš per šias dienas meldžiausi!

— Būk tikra, Danguole! Dėl nuoširdžios maldos Dievo palaima lydės Tave.

* * *

Buvo praėję daugiau negu metai laiko, kai vėl galėjau aplankyti senuosius tremties draugus. Labiausiai rūpėjo Danguolė. Jos skausmo, paprastumo ir pasitikėjimo negalėjau užmiršti.

Kai įėjau į jos kambarėlį, ji buvo viena. Didelės mėlynos akys atrodė ašarotos. Na, Danguolė tikrai verkė. Aiškiai pastebėjau, kai, nešant man sėstis kėdę, per jos išbalusius skruostus nuriedėjo dvi ašaros... Nejaugi vėl tos pačios nelaimės, pagalvojau sau.

— Gavau laišką iš Lietuvos...nuo mamytės, — parodė ant stalo gulintį laišką. — Štai ir fotografiją mamytė atsiuntė.

Iš tikrųjų, ant stalo prie rašalinės atremta stovėjo išvargusios senyvos moters fotografija. A, dabar žinau, ko Danguolė verkia. Kaipgi neverks savo mamytės taip kankinamoj Tėvynėj!

— Nesijaudink, Danguole, jei Dievas išlaikė gyvą mamytę iki dabar, išlaikys ir ligi sugrįšim, — buvau bepradedąs raminti.

Bet Danguolė, nuleidus galvą, kažką mąstė. Pastebėjau, kad ji negirdėjo mano žodžių. Staiga pakėlė į mane pilnas skausmo akis ir, kaip niekados rimtu balsu, tarė:

— Kapelione, kodėl aš neturėjau progos pirma išgirsti tai, ką misijose girdėjau? Nebūtų įvykę tai, kas nepataisomai įvyko. Tik jų metu įgijau jėgos eiti tikru keliu.

Tai buvo man antra staigmena. Ji neverkė Tėvynės, neverkė mamytės, neverkė dėl dabartinių bėdų. Ji verkė praėjusių savo dienų, anksti nušalnotos jaunystės, verkė išniekintos meilės...

Tik dabar išgirdau tai, ko pirma nežinojau apie jos praeitį. Tėvelis buvo anksti miręs, bet mamytė rūpinosi savo vienturtėle iš visos širdies. Mamytė buvo turtinga, todėl dukrelei nieko netrūko ir visko galėjo gauti, ko tik jos širdis troško. Ji turėjo geriausius mokytojus, galėjo mokytis kalbų, muzikos, domėtis menu. Tačiau mamytė nedavė jai vieno, paties reikalingiausio dalyko, nes ir pati jo neturėjo — Kristaus. Mamytė buvo atšalusi tikėjime, buvo nepraktikuojanti, retai lankė bažnyčią, o dukrelės beveik niekuomet ten nenusivesdavo. Tiesa, kunigas paruošė ją pirmajai komunijai, bet tik tuo ir buvo pasitenkinta. Ji neišmoko mylėti Kristaus. Ko šeimoj žmogus neranda, tą sunku rasti mokykloj ar bažnyčioj!

O tu, mamyte, — galvojau atsisveikindamas Danguolę, — tu, kuri taip žiauriai esi kankinama pavergtoje Tėvynėje, kad tu pamatytum savo ištremtą dukrelę, visą jos sielvartą, visą jos vargą! Kad tu sužinotum, kur ji nuėjo viena palikta be kelrodžio ir be vado, kai negalėjo lydėti jos tavo mylinčios akys. Ką tu pasakytum, ką tu pagalvotum!?... Kas jai tavo turtai, kas jai tavo mokslas?... Štai tas Kristus, kuriuo tu nesirūpinai, tik Jis išgelbėjo tavo dukrelę, ir tai paskutinį momentą, nuo baisios pražūties...

* * *

Dabar dar keletas žodžių apie kitą dukrelę. Studentė X gyveno didmiesty. Tėveliai buvo mirę prieš tremtį. Ji buvo atėjus klausti patarimo pas savo patikimą kapelioną ir susijaudinusi pasakojo savo vargus, protarpiais nosinėle nušluostydama negalinčias ašarų sulaikyti akis. Tai buvo taip pat iš meilės paeinąs vargas.

Sužieduotinis visokiais būdais stengėsi, kad ji, jo paties žodžiais tariant, "būtų visa jo".

Pažinęs visas jos kovas ir pastangas, buvau nepaprastai nustebintas negirdėtu jaunos mergaitės ryžtumu ir tvirtumu.

— Panele, leiskite man paklausti, iš kur šis visas Jūsų karžygiškumas? Iš kur išmokote branginti tai, kas iš tikrųjų yra brangiausia?

— Mamytė, kapelione, išmokė. Ji pati skaistumą nepaprastai mylėjo ir man iš mažens įkvėpė tokią jam pagarbą, kad dabar kitaip elgtis negaliu. Jaučiu, kad čia lūžus, lūžčiau visa ir visam laikui... Kaip pakelčiau susitepus Kristaus žvilgsnį, kuris man yra viskas?...

Rami gali ilsėtis, mamyte, gimtoje savo žemelėj... Tu atlikai savo pareigą: dukrelė geram kely. Ji tikrai juo nueis skaisti ir graži amžinojo suraminimo karalystėn, kurioje tu jau džiaugies...

Žmonių keliai daugiausia priklauso nuo jų motinų. Jos negali įstatyti savo vaikų į gerus kelius tik tada, kai jos pačios jais neina. Kristus yra kiekvieno žmogaus tikrasis kelias. Bet kas nori kitiems Kristų duoti, pats Jį turi turėti, ne tik per bet kokį į Jį tikėjimą, bet per tikrą meilę. Kas nori Kristų ugdyti kitų širdyse, pats būdamas nuodėmėse, be pašvenčiamosios malonės, elgiasi taip, lyg sodintų gležną medelį į sausą smėlį, visai jo nelaistydamas.

Taigi, ir Jūsų vaikų, Ponia, tvirčiausia apsauga, kaip tvirta pilis, yra Kristus. Jūs galite šiandien tą pilį pastatyti ir apsaugoti nuo tos blogos aplinkos, dėl kurios visai teisingai nuogąstaujate.

Jūsų Kristuje, *K. Vabalkšnis*

J. Augustaitytė — Vaičiūnienė

VIEŠPATIE

Kieksyk buvai pakėlęs ranką,
Bet niekad ji nebuvo taip skaudi.
Kaip sausroje šaltinis, taip gyvybė senka,
Ir niekur niekur tikro žodžio negirdi.

Krūtinėj nešamės ugninę piūtį
Žvaigždynuose įaustame rašte...
Jei neverti gyvent ir būti,
Tai leiski nors numirt savam krašte.

Dar vis tolyn nuo gimto krašto vėjo
Pajuodusiais laivais nuo audrų ir lietaus,
O kam javai laukuose mūsų uždėrėjo
Ir kas iš kraujo kilusius į kluonus kraus.

Tegu į poilsiui paklotą guolį
Gaili rasa nuo rūbų kris,
Ir užbaigtą kelionės tolį
Apžers žalia laukų ugnis.

"MES NEGALIME TURĖTI VAIKŲ"

— Bepigu jums kunigams, vienuoliams ir misijonieriams raginti: "Auginkite vaikus, auginkite vaikus!" Patys neauginę, nežinote, kiek vaikai kaštuoja pinigo, nervų ir prakaito. Jei patys būtumėte tikri tėvai, o ne "gerbiamieji tėveliai", kitaip kalbėtumėte.

— Mes negalime turėti vaikų. Kaip juos beišmaitintume, jei kasmet gimtų po vieną?

— Ar nėra protingiau gerai išauklėti ir aprūpinti vieną ar du vaiku, negu paleisti į pasaulį būrį tamsuolių, alkanų kapitalistams vergų ir gal net kriminalistų?

— Man gydytojas uždraudė gimdyti, nes galiu mirti. Turiu silpną širdį.

— Esame gana turtingi ir sveiki, bet moteris griežčiausiai atsisako prisiimti antrą vaiką. Sako, kad jai pakanka vieno. Aš žinau, kad yra nuodėmė saugotis vaikų, bet ką aš turiu daryti? Esu dar jaunas, sveikas, kitos moters vesti nebegaliu, tą pametęs. Žmona nesutinka gyventi, kaip sesuo su broliu, o ir pats nežinau, ar įstengčiau . Kas man daryti? Ar aš turėsiu eiti į pragarą?

Šitas laiškas yra skiriamas visiems ir visoms, kurių sąžines kankina čia iškeltieji klausimai. Bet, prieš atsakydamas į juos, nuoširdžiai prašau mieluosius skaitytojus prisiminti du dalyku.

Viena: nei aš, nei kuris kitas kunigas, nei vyskupai, nei pagaliau pati Bažnyčia nesisavina teisės įsakinėti, kiek kuri pora privalo turėti vaikų. Tai yra pačių tėvų sąžinės reikalas.

Antra: jei kada pasitaiko mano laiškuose vienas kitas aštresnis žodelis vengiantiems vaikų, tai jis nėra taikomas visiems bevaikiams, o tik vienai jų rūšiai. Mat, yra trys bevaikių rūšys: vieni nori vaikų, bet jų negali gauti. Kiti nenori ir neturi, nes nesinaudoja moterystės teisėmis. Treti, nė kiek nesivaržydami, džiaugiasi visais moterystės malonumais ir tyčia, *prigimčiai priešingu būdu,* neleidžia įsižiebti naujai gyvybei.

Nevaisingieji

Gilios užuojautos yra verti tie vyrai ir moterys, kurie visa širdimi trokšta kūdikių, bet nesulaukia, nes yra nevaisingi. Dievas mato jų slaptas ašaras, girdi jų maldas, atjaučia kenčiančias širdis ir, be abejo, gailisi jų. Ir jei vistiek palieka juos nevaisingus, tai tik todėl, kad Jo begalinė dieviškoji išmintis mato, taip esant geriau. Nevaisingos poros gali ir privalo rasti gilios paguodos nepalaužiamame pasitikėjime Dievo gerumu, padėdamos aprūpinti be tėvų likusius našlaičius, uoliai dirbdamos Kristaus Karalystės platinimui.

"Kaip brolis ir sesuo"

Ne tik negalima smerkti, bet reikia pasidžiaugti tomis poromis, kurios negimdo dėl didesnės Dievo meilės ir, laisva valia susitarę, gyvena, kaip brolis su seseria, t. y., vienas kito neliesdami. Gyvo ir gilaus tikėjimo tautose tokių porų yra nemaža. Bažnyčia jas vertina labiau už gimdančias, jei jos taip elgiasi iš gerų ir kilnių motyvų. Tokie asmenys yra tikri didvyriai šiais nepažaboto kūniškumo laikais. Jie yra lyg tie švyturiai bešėlstančių geidulių jūrose. Juose apsireiškia dvasios ir malonės įtaka kūnui. Šv. Juozapas ir Marija yra šitų porų pavyzdys.

Ar jie tikrai negali?

Trečioji vedusiųjų rūšis, atrodo, žiūri į moterystę, kaip į nuolatinį smaguriavimą, kaip į neribotą lytinės aistros tenkinimą. Vaikų jie nemyli, nenori ir visokiomis priemonėmis "saugojasi". Bet ir jie kratosi ištvirkėlių vardo! Savo elgesį teisina silpna sveikata, skundžiasi neturį pakan-

kamai turto didesnei šeimynėlei auginti. Panagrinėkime, ko yra verti tie pasiteisinimai.

Daug žmonių akiplėšiškai meluoja, sakydami neturį pakankamai turto. Jie turi pinigų kas metai ar kas antri pirkti naują automobilį. Turi pinigų brangiems baldams, turi keletą namų... tik neturi pinigų vaikams. Daug mažiau uždirbantieji gražiai augina būrelį vaikučių, o jie negali. Negali, nes nenori. Bendrai, turtingieji turi mažiau vaikų už vargingesniuosius. Vaikų saugojimasis yra turtuolių "išmislas". Turtingesnieji nori save palepinti, kuo mažiau vargti, kuo daugiau malonumų paragauti, o vaikai yra našta. Todėl vaikų jiems nereikia, geriau augins keletą brangios veislės šuniukų. Nors ir tie kaštuoja, bet nėra vargo, naktimis jie neverkia. Pažiūrėsim, kaip tokie "vargšeliai" pasiteisins Dievo teisme!

Yra ir tikrai neturtingų

Bet kodėl? Rimas ir Nijolė susituokė prieš pusantrų metų. Saugojasi vaikų, nes sako, kad pinigų neturi. Reikėjo namus įsirengti, baldus susipirkti, o pragyvenimas brangokas... Kai prasigyvens, tada, sako, ir vaikų turėsią.

— O ar jūs nežinojote prieš vestuves, kad dar nieko neturite?

— Žinojome.

— Tai kodėl tuokėtės, nebūdami pasirengę normaliam moterystės gyvenimui?

— ???

— Ar nesuprantate mano klausimo? Juk tai aišku, kaip dieną. Įsivaizduokime Juozą, atidarantį gydytojo kabinetą. Didelės raidės skelbia: "Ligoniai priimami nuo 9 iki 11 ryto ir nuo 3 iki 6 vakaro." Ateina pirmasis pacientas. Ir štai "daktaras" Juozas prabyla: "Bičiuli, labai malonu Tamstą pažinti, bet nesupyk, kad aš dar negalėsiu Tamstos gydyti. Aš dar nebaigiau mokslo. Sugrįžk po dviejų metų, tada aš jau galėsiu Tamstai patarnauti. Tuo tarpu patariu kasdien išgerti po gero šampano butelį." Ar ilgai leistų policija tokiam "gydytojui" verstis? Neesi pasiruošęs, tai negali pradėti nė rimto darbo. Bet štai vaikinai ir merginos žino nieko neturį normaliam šeimos gyvenimui pradėti, o tuokiasi ir vaidina vyrą ir moterį, apgaudinėja Dievą ir save. Ar nekvaila? O kad tai tik kvailybė tebūtų! Bet jie suklastoja Dievo planus, meilės gyvenimą verčia aistrų tenkinimu ir užsitraukia nelaimių nelaimes. Neturėtų vesti nė vienas, jei žino, kad po metų moterystės dar negalės priimti pirmojo savo meilės vaisiaus.

Kodėl neturi pinigų?

Bent Amerikoje gimusių ir augusių jaunavedžių norėčiau paklausti, kodėl jie neturi susitaupę pinigų bent pradžiai gyvenimo? Vaikinai ir mergaitės čia paprastai tuokiasi po dvidešimtų metų amžiaus. Jau yra darbavęsi keletą metų, yra uždirbę gražių pinigėlių. O kur jie dingo? Taip, pasitaiko neišmintingų tėvų, kurie be jokio reikalo atima visą vaikų uždarbį ir nieko neatideda jų ateičiai. Bet ar daug tokių godžių tėvų rasi? Dažniausiai yra taip, kad vaikinai didžiąją dalį savo uždarbio praūžia su draugais ir draugėmis. Perka brangius drabužius, automobilius, dešimtinėmis leidžia visokiuose nakties urvuose. Mergaitės dažniausiai išmėto pinigus parėdams ir pramogoms. Ir štai po keletos metų reikia pradėti šeimyninį gyvenimą — nič nieko neturi. Arba tėvai turi duoti arba viską reikia pirkti išsimokėjimui. Kodėl? Kad nevartojo proto, kad netaupė. Jie nė negalvojo, kad po metų moterystėje gali atsirasti kūdikis, kad bus reikalingi pinigai. Argi dabar Dievas turėtų nusileisti jų vėjavaikiškumui ir leisti metus kitus ūžti moterystėje be vaikų, kaip ūžė prieš vedybas? Ir tai neturi būti nuodėmė dėl to, kad jiems taip patinka? Jei kas nors šiek tiek supranta, kas yra Dievas, tam yra aišku, kad Jis tokių laiminti negali.

Po keletos metų moterystėje

Petras su Ona jau penkiolika metų, kai vedę. Augina vieną vaiką. Sako, daugiau negali, nes neturi pinigų. Šalia jų gyvena Jurgis su Morta. Dar tik dešimts metų moterystėje, o jau turi keturis sūnus. Ir Jurgis ir Petras dirba toje pačioje dirbtu-

vėje , tą patį darbą, prie tų pačių mašinų, gauna tą patį atlyginimą. Jurgis ne tik augina keturis vaikus, bet turi savo gražius namus, automobilį ir dar vieną kitą šimtinę banke. Petras nei savo namų neturi nei automobilio. Vaikščioja apšepęs, pavydi Jurgiui ir dejuoja, skundžiasi vargingu gyvenimu. Kur dingsta jo uždarbis? Daktarams neišpila, nes ir pats ir žmona sveiki. Jo pinigais praturtėjo ne viena karčiama, ne vienas ištvirkimo lizdas pasipelnė. Kiek jis prašvilpė bekortuodamas, dar daugiau "arkliukai"nunešė. Žmonelė taip pat mėgsta pramogas. Tai taip ir sutirpsta pinigėliai, ir nebelieka vaikams auginti.

Ar jie galės pasiteisinti Dievo teisme savo neturtu? Ir štai todėl, kad jie nenori taupyti, kad nori ulioti, plačiai gyventi, Dievas turėtų leisti jiems piktai naudotis moteryste ir tai nelaikyti jiems nuodėme? Tai būtų Dievas!

Kiek tūkstančių reikia?

Iš tiesų, kiek tūkstančių reikia turėti banke vaikams auginti? Ar reikia vaikų laimei prabangos ir lepinimo? Ar reikia jiems *brangiausių* drabužėlių, *skaniausių* kąsnelių, *įmantriausių* žaislų? Ar nėra laimingų žmonių, nors ir be aukštųjų mokslų? Ar nėra nelaimingų milijonierių ir mokyčiausiųjų tarpe? Ne turtai, ne lepinimas, ne aukštieji mokslai neša žmonėms laimę, bet meilė, geras išauklėjimas, darbštumas, išauklėtas charakteris ir nuoširdi Dievo meilė. Ne tūkstančius reikia skaičiuoti, o nuoširdžiai savęs klausti, ar su dabartiniu turtu ir sveikata galėsi nors kukliai, bet sočiai išmaitinti dar vieną vaikutį. Jei taip — gali be baimės jo laukti. Bet nedaug kas taip galvoja. Paprastai galvojama, kiek bus vargo, kiek darbo, kiek teks nemiegoti, kiek rūpintis... Nebus galima išeiti, pasilinksminti. Juk taip kalba gryniausia savimyla, o ne tikroji meilė.

Milijonams vaikučių uždaromi vartai į gyvenimą ne dėl stokos maisto, bet dėl stokos grynos meilės ir pasiaukojimo. Ir tai dėl to, kad vyrai ir moterys atsisako mylėti, atsisako aukotis, Dievas turi jiems nusileisti, leisti jiems elgtis moterystėje prieš savo prigimtį ir paskui dar amžinąja laime atlyginti! Tai man būtų Dievas!

Tikrieji vargšai

Buvo, yra ir bus tikrų vargšų, neturtėlių. Ar tai dėl silpnos sveikatos, ar dėl įvairių nelaimių, ar dėl stokos sumanumo, bet ne dėl blogos valios, jiems tikrai nevyksta prasigyventi. Dažnai nė galų su galais nesuduria. Ir alkis ne retas svečias jų pastogėje. Kur būtų jų protas gimdyti vaiką po vaiko? Tokiems, atrodo, tikrai turėtų būti galima "pasisaugoti."

Arba štai moteris sunkiai serga, kuone miršta su kiekvienu mažiuku. Arba palieges vyras neįstengia uždirbti duonos. Tokiems taip pat turėtų būti leidžiama "pasisaugoti".

Bet jiems, kaip ir visiems kitiems, yra vienas apsisaugojimo būdas, geras, nenuodėmingas. Kas nenori sušlapti, tas tenebrenda į vandenį. Kas nenori nudegti, tenekiša rankos į ugnį. Kas negali ar nenori turėti vaikų, tas te nė nepradeda to veiksmo, kuris yra skirtas susilaukti kūdikių.

Tūkstančių tūkstančiai vaikinų ir mergaičių gyvena sveiki, linksmi ir laimingi be lytinių veiksmų iki pat moterystės. Turint gerų norų ir prašant Dievo pagalbos, tai galima ir moterystėje. Susivaldymas nuo lytinių santykių moterystėje yra vienų viena nenuodėminga, naturali ir sveika priemonė pasisaugoti vaikų. Tik ji yra nepopuliari smagurių ištroškusiems ir nieko sau neatsakantiems moderniesiems pagonims.

Iš pat mažens modernusis žmogus yra mokomas sau pataikauti, nieko nekentėti, savęs nevaržyti. Toks lepūnėlis, lepūnėlė, aišku, neįsivaizduoja, kaip gali gyventi moterystėje ir susivaldyti. Gyvulinė žmogaus pusė yra visiškai apvaldžiusi dvasią. Aistra yra aptemdžiusi sveiką protavimą, sukietinusi širdis, nubloškusi žmones į neprotingų, tik instinktais gyvenančių sutvėrimų eiles. Nežabojamos lytinės aistros aptemdė žmoguje Dievo paveikslą, nu-

LIETUVOS

statė jį prieš savo Kūrėją ir padarė kūno vergu. Vergas nėra laimingas. Lytinis šėlimas, kaip ir girtuoklio ūžimas, anksčiau ar vėliau baisiai atsikeršija. Bet apie tai kitą kartą.

Tautos meilė

Kas, kas, bet jau lietuvių tauta tai vien tik dėl savo ateities turėtų kuo griežčiausiai pasmerkti "saugojimąsi vaikų". Laikraščiuose, susirinkimuose, organizacijose šaukiama, raginama nepamiršti Lietuvos, kovoti ir aukotis, nieko nesigailėti jos laisvei. Veltui liesime rašalo upes, veltui dėsime kad ir milijonus dolerių, veltui lies kraują partizanai, jei mūsų tėvai ir motinos neduos mūsų tautai prieauglio. Lietuvių tautai dabar yra reikalinga daug vaikučių, kad būtų dar kam sugrįžti į laisvą Lietuvą. Jei ne Dievo meilė, tai bent tautos meilė tepadeda nugalėti savimylą, ištižimą ir teatveria gausius gyvybės šaltinius! Tauta kovoja su priešu, kad tas jos nesunaikintų ir pati save žudo, besisaugodama prieauglio! Kokia šiurpi kvailybė! Tautos veikėjai šaukia į pasaulio sąžinę sustabdyti nekaltų žmonių, moterų ir vaikų žudynes, o daugelio tautiečių, net ne vieno tų vadovų sąžinės yra kurčios Dievo ir prigimties balsui palaikyti savo tautą, gimdyti vaikučius. Koks protų sumišimas! Nežabojamos lytinės aistros šiandien žudo pasaulį; sėkmingiau net už pačius komunistus žudo ir mūsų tautą. Veltui maldausime Dievą gelbėti tėvynę, jei patys tėvai atstums to Dievo teikiamą tautos ateitį — vaikučius.

Kunigas Jonas.

NAUJAS ADRESAS

NUO RUGPIŪČIO PRADŽIOS, TĖVAMS JĖZUITAMS PERSIKELIANT Į NAUJĄ VIETĄ, IR "LAIŠKŲ LIETUVIAMS" ADRESAS BUS: 5541 S. PAULINA ST., CHICAGO 36, ILLINOIS, U.S.A.
TELEF. HEMLOCK 4-1677.

KAS DABAR UŽSISAKO "L.L.", JUOS GAUS IKI KITŲ METŲ TO PATIES MĖNESIO. PIRMŲJŲ NUMERIŲ JAU NEBETURIME.

KOKIĄ VESTI?

Klausimas nelengvas ir svarbus. Atsakymą kadaise yra davęs žinomas prancūzų humoristas Maks O'Real.

"Vesk moterį už save žemesnio ūgio. O moteriai tenka patarti, kad vyras būtų aukštesnis ir keliais metais vyresnis.

Nevesk moters, kuri nemoka nuoširdžiai juoktis. Žmogaus būdą galima pažinti iš juoko.

Nevesk moters, kuri juokiasi dirbtinai.

Nevesk moters, kuri visus smerkia ir kuri juokiasi iš draugių, joms nesant.

Vesk moterį, kuri kiekvienam žmogui suranda pateisinimo žodžių, jei prie jos kas ką smerkia.

Jei iš anksto nenusipirkęs bilietų, nuėjęs į teatrą nebegausi vietų partery ir, pasijutęs nejaukiai, nebežinosi ką daryti, o ji linksmai sušuks: "Menkniekis, paimk dvi vietas balkone. Ne vieta svarbu, kad tik būtų smagu!" — Vesk ją. Ta mergaitė turi gerą širdį ir bus gera žmona.

Jei sutikęs elgetą norėsi jam ką duoti, o sužadėtinė tau sakys: "Tai, greičiausiai apsimetėlis; jis elgetauja degtinei", žinok, kad ji negeros širdies.

Pasistenk taip pat sužinoti, kaip laikosi tavo sužadėtinė, staiga išbudinta iš miego. Jei išbus su šypsniu, vesk ją. Bet jei susiraukus tuojau šauks: "Tai jau vėl kas pasidarė. Neduoda miegoti!", bėk nuo jos.

Nevesk moters, turinčios nenaturalias, išmoktas manieras. Mergaitė, kuri šypsosi svetimiesiems, o surūgus su saviškiais — ne šeimos gyvenimui sutverta.

Kol būsi sužadėtinis, tau bus maloni, nes juk esi svetimas, bet kai vesi, su tavim bus tokia, kaip ir su kitais šeimos nariais.

Jei aplankęs moterį, turi laukti pusę valandos, kol ji apsirengs, nevesk jos. Jei pasirodo pasirėdžius taip, kaip būna namie, tai ji kukli ir praktiška, vesk ją, ypač dar jei neatsiprašinėja, kad nešioja seną žiurstą.

Vesk taip pat mergaitę, kuri gelbi tėvams, žiūri tvarkos namuose, visada maloni motinai, globoja jaunesnius šeimos narius. Turėsi gerą žmoną ir šeimininkę.

Be abejo, O'Real labai teisus. Bet žmonės veda ne pagal taisykles. *"T. Ž."*

ŠOKSIME AR NE?

Daugelis prieš šokius yra nusistatę ir laiko juos blogybe. Kiti taip į juos pasineria, kad užmiršta visa kita, nežiūrėdami nė moralinių dėsnių. Šokiai patys savyje nėra nei geri nei blogi. Jų dorinę vertę nusprendžia vidujinė žmogaus laikysena. Pasinaudodamas T. G. Waldmann, S. J. mintimis, stengsiuosi atsakyti į daugelio jaunuolių statomą klausimą: ar šokiai yra geras dalykas, ar mums dabar galima ir verta šokti?

Šokiai ir žmogaus prigimtis

Šv. Matas savo Evangelijoje mums užrašė šiuos Kristaus žodžius: "Su kuo palyginsiu šitą kartą? Ji panaši į vaikus, sėdinčius prekyvietėje, kurie šaukdami sau lygiems sako: "Mes jums grojome, o jūs nešokote"... Viešpats mato žaidžiančius ir šokančius vaikus ir tai panaudoja palyginimui pavaizduoti suaugusiųjų nuotaikos nepastovumą. Dieviškasis Mokytojas tuo visai nepaneigia šokio reikšmės vaiko gyvenime. Kristus, be abejo, daug daugiau, negu mes, susirūpina tuo vaiku, kuris nejaučia noro šokti ir žaisti. Toks vaikas yra sergąs. Sveikai augančio jauno žmogaus prigimtis yra reikalinga lengvų, ritmiškų kūno judesių. Ar mes vėliau savo gyvenime turėtume šios džiaugsmo normos, kaip kokio vaikiško dalyko, atsisakyti? Ne. Tačiau suaugusio žmogaus šokio teikiami džiaugsmai turi skirtis nuo vaiko džiaugsmų didesniu jų dvasingumu ir žmoniškumu.

Kas yra šokis?

Tai yra kūno judesys, kurs nuo ėjimo ir marširavimo skiriasi savo lengvumu, lakumu ir laisvumu. Kiekvienam šokiui yra būdingas ritmiškumas. Tie patys ir į juos panašūs judesiai vis kartojasi pagal tam tikrą eilę. O ritmiškumas yra žmogaus prigimčiai savas, įgimtas. Tą ritmiškumą mes matome savo ir viso pasaulio gyvenime. Mūsų širdis ritmiškai plaka, pasaulyje pasireiškia ritmika, kai po dienos vis ateina naktis, po žiemos pavasaris ir t. t.

Ką jaučia žmogus šokdamas, kad taip tuos šokius mėgsta? Šokėjas stipriau pergyvena kūno ir sielos vienybę. Jis jaučiasi kūrybiškas savo kūno judesių meniškame apvaldyme. Taip auga pajutimas, kad jis pilniau gyvena (Lebensgefuehl). Šokio metu didingiau ir šventadieniškiau spindi gyvenimas, negu kitomis darbo valandomis. Jau ir ratelį žaidžiantis vaikas jaučia, kad čia atsiveria kelias į kitą žmogų ir į laimę teikiantį bendravimą.

Atskleista paslaptis

Jau šie trumpi šokio savybių aprašymai atskleidžia mums šokio paslaptį — *šokyje nepaslepiamai pasireiškia mūsų siela.* Iš juoko ir verksmo, iš kalbėjimo būdo tu gali labai daug pasakyti apie kito žmogaus vidaus pasaulį. Taip ir šokėjas šokdamas savaime išreiškią savo širdies turtingumą ir skaistumą ar jos skurdą ir gašlumą. Šokyje žmogus pasirodo, koks jis iš tikrųjų yra. Dažniausia šokis yra širdies džiaugsmo išraiška. Bet gražiausias dalykas, kurį žmogus šokdamas pareiškia, yra meilė. Šokimas be meilės tuoj visiems šiurkščiai kalba apie veidmainystę ir šokio sudarkymą. Jokiu būdu meilės vardu čia nesuprantame pojūtinį seksuališkumą. Lytiniam jausmui pasidavęs šokis jau sugedęs, nebeatitinkąs savo esmės. Religiniuose šokiuose meilė tiesiog į Dievą veržiasi. Pasauliniuose ir tautiniuose šokiuose meilė yra rodoma visų šokančiųjų bendravimu, išreiškiama draugė šokantiesiems. Kai šokama ne grupėmis, bet poromis, tame ritmingame vyro ir moters judesių bendravime meilės pasireiškimas gali, be abejo, tapti ryškesnis

ir betarpiškesnis. Bet čia glūdi ir vienas tų slaptųjų, nelaimes nešančių šokio pavojų. Fr. Spee "Lakštingalos dainoje" sako: "Meilė yra ugnis. Niekad, prieš pradėdamas mylėti, nebūčiau pamanęs, kad ji turėtų tokią galią!"

Niekas teneprikiša mums nepasitikėjimą žmonėmis ar nutolimą nuo gyvenimo, jei mes tvirtiname, kad kaip tik mūsų dienų bendruomeninis šokis dažnai ir net labai dažnai turi pavojingos ir gaisrą užkuriančios ugnies pobūdį. Kai mes rimtai apie šokį galvojame, laikome jį atitinkantį žmogaus prigimtį ir pripažįstame jam galią aiškiai išreikšti, kas žmoguje yra vertingiausia — meilę. Bet kiekvienas kilnus žmogus turi pripažinti ir didelį šokių pavojingumą. Kiekvienas didis dalykas mums gali būti naudingas, bet gali būti ir pavojingas. Taip ir Dievas, kurs yra pati meilė, gali išpuikusiam žmogui tapti taip pavojingas, kad Šv. Raštas sako: "Baisu yra papulti į gyvojo Dievo rankas."

Dideli reikalavimai

Taip mes jau priėjome prie antro fakto: šokiai išstato žmogų į didelius pavojus. Jums, be abejo, yra žinomas Evangelijos pasakojimas apie Erodijados dukters šokį karaliaus ir jo svečių akivaizdoje. Įsigėręs Erodas yra taip sužavėtas ir nugalėtas šokančios Salomės grožio, kad jis pažada šokėjai viską duoti, ko tik ji prašys. Kerštinga svetimoterė Erodijada per savo dukterį pasiekia tai, ko ji iki šiol veltui troško. Ji liepia prašyti Jono Krikštytojo galvos. Karalius išsigąsta, bet šokėjai duotas pažadas yra stipresnis. Jis įsako įvykdyti žmogžudystę. Ir štai ta pati drebančios mergaitės ranka, kuri dar neseniai taip grakščiai judėjo pagal cimbolų muziką, laiko kruviną šventojo galvą! Baisi yra šokio galia! Visi sielos ir kūno palinkimai šokančiuose gali gauti nepaprastą jėgą ir išraišką. Šokėją lygiai gali valdyti grožis ir begėdiškumas, džiaugsmas ir aistra, skaistybė ir gašlumas, meilė ir neapykanta. Šokiuose lengvai susidaro proga užliepsnoti lytiniam palinkimui ir aistrai. Doros sąmonė, pagarbos ir atsakingumo jausmai dažnai yra nustelbiami judesių ritmikos, svaigulio ir muzikos. Dėl to Šv. Pranciškus Salezietis rašo: "Šokyje širdis tartum dvigubai atsidaro blogiui ir prisiima jo." Už vieną džiaugsmo valandėlę, už vieno šokio svaigią laimę nekartą žmogus paaukoja viską, kas jo sielai yra brangiausia: meilę ir ištikimybę, skaistybę ir garbę. Šią tiesą patvirtina tiek kultūros istorija, tiek ligonių ir kriminalistų prisipažinimai, tiek liaudies dainos bei rašytojų veikalai.

Mes, krikščionys, nesmerkiame šokio ir nesakome, kad jis yra velnio išrastas. Dievas sutvėrė žmogaus prigimtį ir jai davė visus kūno ir sielos palinkimus. Bet mes tvirtiname: kaip kiekvienas svarbus dalykas mūsų gyvenime, taip ir šokis stato žmogui didžius reikalavimus. Jų nevykdymas yra teismas šokiui ir šokėjui.

Pirmas reikalavimas — *subrendimas.* Motina atima vaikui iš rankų ugnį, nes jis tam dar nėra pribrendęs. Tiek daug jaunų žmonių perankstyvame šokyje, ypač ne su sau lygaus amžiaus asmenimis, yra skaudžiai apdegę. Šokis turi galią iki laukinio nuogumo apreikšti visą žmogų, jo sielą ir kūną, tai žmogus turi turėti reikiamą dvasios ir kūno subrendimą, kad galėtų atsilaikyti prieš padegančią šokio ugnį.

Antras reikalavimas — *pagarba sau ir šokio partneriui.* Tas pagarbus susilaikymas ir dvasinis gėdingumas liečia tiek rūbus, tiek šokančiųjų elgesį. Giliausios širdies paslaptys, ypatingai meilė, nepakelia išvilkimo viešumon. Tada jos nustotų savo žavumo ir neapmokamo brangumo.

Trečias reikalavimas yra *saikas.* Iš nesivaldančio šokančiųjų siautimo kultūros istorija sprendžia apie tautos sužlugimo laipsnį. Prigimtinio pakilumo ir laimės svaigulys šokyje yra reikalingas dvasinio blaivumo ir susivaldymo, jei norima jį turėti skaistų ir gryną.

Paskutinis reikalavimas — *ištikimybė sąžinės balsui.* Ir šokį teisia kiekvieno sąžinės balsas, kurs yra lyg dieviškojo balso aidas. O mūsų sąžinei sako Sename Testamente Išminčius: "Kas pavojų myli,

tas jame pražus". O Kristus priduria: "Vargas tam, per kurį ateina papiktinimas..."

Taigi, mielasis brolau ir mieloji sese, jei Tu sugebėsi savo dvasia ir pagarba sukilninti šokius, jei mokėsi būti drausmingas ir klausysi savo sąžinės balso, tai ir šokiuose galėsi pasisemti daugiau linksmumo vargingam šių dienų gyvenimui, o taip pat jais galėsi pagarbinti ir savo dangiškąjį Tėvą.

Ar tinka dabar mums šokti?

Ne vienam dabar kyla šis klausimas, kai mes gyvename tremtyje, kai mūsų tėvynė kenčia. Jokiu būdu negalime pajuokti to lietuvio, kurs taip galvotų: kol mūsų partizanai miškuose lieja kraują, kol tūkstančiai tautiečių kenčia tėvynėje, miršta kalėjimuose ir koncentracijos stovyklose, kol tiek daug mūsų tremtinių skursta ir ligose dejuoja, tol aš gėdžiuosi šokti. Taip pat yra visai girtinas dalykas, jei kas šalinasi nuo "moderniųjų" (geriau sakant, negriškų) šokių, nes jie tikrai nepasižymi savo meniška verte. Kam mums atsisakyti savo gražių tautinių šokių ir senųjų klasinių?

Bet yra ir kitaip galvojančių. Jie sako, kad liūdesio laikotarpis tęsiasi per ilgai. Jau pakankamai karo metu privargome ir prikentėjome, dabar norime vėl pasijusti žmonėmis. Bent keletą valandėlių norime šokio žavesy pamiršti vargingą dabartį ir taip neaiškią ateitį. Visai nemanome savęs apgaudinėti — šokyje mes tik norime rasti drąsos vėl gyventi ir kovoti. Juk ir Šv. Ignacas kartą savo baskiškais šokiais suramino savo labai nusiminusį bendrabrolį. Ar toks elgesys ir toks galvojimas būtų klaidingas? Visai ne. Ir Šv. Raštas pripažįsta, kad viskas turi savo laiką: yra laikas liūdėti, yra laikas ir šokti. Jeigu to laiko mums reikėtų laukti, kol visur įsigalės taika, tai gal niekados mes jo nesulauktume. Šiame pasaulyje visados bus ašarų, skausmo. Žmogus visada sutiks savo gyvenimo kelyje suvargusių, ligonių ir savuosius į kapus lydinčių...

Todėl, mielas tautieti, palikime šį klausimą spręsti kiekvieno širdžiai ir sąžinei ir nesipiktinkime tais, kurie kitaip elgiasi, negu mes.

P. Daugintis, S. J.

ŽODELIS MOKSLEIVIUI APIE MENDELIZMĄ

I

Klausi manęs, kas yra mendelizmas. Labai malonu, kad Tu domiesi gamtos mokslais. Neapsivilsi! Gamtoje yra daug įdomių slėpinių, atskleidžiančių Dievo galybę ir begalinę išmintį. Jos tyrinėjimas šviečia protą, auklėja būdą, aštrina pastabumą, moko branginti laiką, atitraukia nuo tuščių niekniekių ir, pagaliau, uolios pastangos gali privesti studentą prie žymesnio išradimo, naudingo visai žmonijai. Linkiu Tau geriausios kloties ir ištvermės. Kas žino, gal ir Tave pagerbs kada nors ne vien lietuvių tauta, bet ir visas kultūringasis pasaulis!

Trumpiausias atsakymas į Tavo klausimą būtų šis: mendelizmas yra mokslininko Mendel pradėta gamtos mokslų sistema. Bet tai be galo mažai Tau tepasako. Todėl šitame laiške supažindinsiu Tave su pačiu mokslininku, o kitame su jo mokslo sistema.

Kas buvo Mendelis?

Mendelis buvo kunigas, šv. Augustino ordeno vienuolis. Jis pats su namiškiais švęsdavo gimimo dieną liepos dvidešimt antrąją. Bet parapijos krikšto knygose įrašyta liepos dvidešimtoji. Istorikai nesutinka, katra jų yra tikroji. Paprastai žymima jį gimus 1822 metais liepos mėn. 22 dieną.

Pakrikštytas Jonu, vienuolyne gavo Gregoriaus vardą. Pats visada pasirašinėdavo Gregor Johannes Mendel. Pirmu žvilgtelėjimu jo pavardė atrodo žydiška. Tačiau geriausi jo biografai tai neigia, o sutinka buvus jame šalia vokiško ir čekiško kraujo. Jis gimė neturtingų ūkininkų šeimoje, Moravijoje, Heinzdendorfe (čekiškai Hinczicz). Jonelio jaunystė riedėjo šypsančiais saulėtais laukais, kvepiančiomis pievomis ir žieduose skendinčiais sodais; lenktyniavo su Oderio ir jo įtako Rossbacho srovėmis. Nenuostabu, kad gražios gamtos vaikas pamėgo gėles, bites ir sodus.

Jis turėjo dvi seseris. Vyresnioji Veronika, jaunesnioji Teresė. Verutės šaltas būdas netraukė berniuko ir ji pati neprisirišo prie broliuko. Teresiukė gi turėjo stačiai lemiantį vaidmenį Jonuko ateičiai, kaip vėliau matysime.

Mokslo keliais

Tais laikais mokslas nebuvo privalomas. Mendeliai, betgi, suprato jo vertę ir leido Jonuką mokyklon, kur jį mokė rašyti, skaityti, istorijos, sodininkystės ir bitininkystės. Už paskutinių dviejų dalykų dėstymą mokykloje kaltas buvo vietos klebonas, kurs tuo netiesioginiu būdu prisisidėjo prie būsimojo gamtininko parengimo.

Mokytojas Tomas Makitta, pastebėjęs nepaprastus vaiko gabumus, įkalbėjo tėvus siųsti jį gimnazijon. Artimiausioji gimnazija buvo Leipnike, 14 — 15 km nuo Heinzdendorfo. Tėvas nesiskubino sutikti. Bet mamytė, kaip ir visos pasaulio motinos, tartum nujausdama savo Jonuko garbingą ateitį, perkalbėjo tėvą ir nugalėjo visas kliūtis. Leipniko mokyklos knygos, 1834 metais mini Jonuką kaip nepaprastai gerą ir gabų berniuką, vadindamos jį "eminens", mūsiškai — prasikišąs, atsižymėjęs. 1839 metų gruodžio 15, Mendeliukas persikėlė Troppau gimnazijon, kur tėvams buvo lengviau pristatyti maistą ir už tai sumažinti mokestį už mokslą. Keletos mėnesių liga buvo pertraukusi jo mokslą, bet atkutęs vėl buvo tarpe geriausių mokinių. 1840 metais, rugpiūčio 7 dieną gauna brandos atestatą.

Tų pačių metų rudenį randame Joną bestudijuojantį filosofiją Olmuetze. Čia jam kelią pastojo pirmoji nelaimė. 1838 metais, gerokai sutriuškino rąstas tėvo krūtinę. Nebegalėdamas vesti ūkio, perdavė jį žentui, dukters Veronikos vyrui. Tiesa, tėvas kontrakte įpareigojo žentą sumokėti pažymėtą sumą Jonui, kad šis galėtų tęsti mokslus ir tapti kunigu. Bet suma buvo tokia maža, kad apie tolimesnį mokslą nebegalėjo būti nė kalbos. Nusiminusiam broliui pagalbon atėjo jaunesnioji sesutė Teresė. Ji atidavė jam savo dalį. Kas pažįsta kaimiečių gyvenimą, tas supras, kokią didelę auką darė ta mergaitė. Kas norės imti merginą be pasogos? Jonas per visą savo gyvenimą nepamiršo sesers geros širdies ir stengėsi jai atsilyginti, vėliau išleisdamas tris jos vaikus į mokslus. Vienas jų mirė jaunas. Kiti du tapo medicinos daktarais. Taigi, sesers Teresės padedamas Jonas baigė filosofiją. Kaip tik tada subrendo jo įsitikinimas, kad Dievas šaukia jį vienuolynan. 1843 metais, spalio 9 dieną Jonas atsidūrė naujokyne Koeniginkloster, Altbruenne Moravijos sostinėje.

Mokslininkas vienuolyne

Apie Jono Mendelio pirmuosius metus vienuolyne maža žinių terandame. Pažymima, kad jis išėjo kunigams skirtus mokslus su dideliu pasisekimu. Šventimus gavo 1847 m. rugpiūčio 6 dieną ir buvo paskirtas parapijos darbui. Bet tas darbas nebuvo jaunam vienuoliui prie širdies. Jo vyresnysis, abatas Cyril Franz Napp, labai plataus masto ir didelės kultūros žmogus, pastebėjęs Jono sunkenybes parapijoje, paskyrė ji darbuotis mokyklon. Iš pradžių galėjo būti tik mokytojo pagalbininku. Gauti tikro mokytojo vietai teko laikyti egzaminai. Egzaminų neišlaikė, nors visą laiką buvo vienas iš geriausių mokinių. Vyresnysis ir čia jo neapleidžia. Duoda jam dar vieną progą pabandyti. Siunčia jį Vienos universitetan, kur

jis studijavo dar dvejus metus (1852 — 1853).

Vienos universitete, kaip ir daugelyje kitų to meto aukštųjų mokyklų, viešpatavo liberalinės nuotaikos. Todėl buvo negirdėtas dalykas, kad kunigai ir net vienuoliai, imtųsi jose gamtos mokslo studijų. Abatas Napp parodė didelio pasitikėjimo jaunu vienuoliu, pasiųsdamas jį tokioms studijoms. Bet štai gyvenimo ironija! Būsimas didžiausias pasaulio gamtininkas, po dviejų metų specijalių studijų antrą kartą neišlaiko valstybinių mokytojo egzaminų! Ir taip jis visą savo gyvenimą pasilieka mokytojo "pagalbininku". Kodėl jis neišlaikė egzaminų? Yra manančių, kad jis galėjo susikirsti su savo egzaminatoriais, universiteto profesoriais, dėl darvinizmo teorijos, kurios jis pats nepripažino, bet kuri tais laikais buvo mokytojų rateliuose labai populiari. Gal tas nepasisekimas ir buvo Mendeliui akstinas pradėti savo paties tyrinėjimus ir tiems ponams eksperimentais įrodyti, kad jie klysta. Dabar prasidėjo Mendelio gražiausias kūrybinis darbas mokykloje. Buvo jaunas, energingas ir mokinių mylimas.

Vienuolyno abatas

Apie Mendelio tyrinėjimus parašysiu kitą kartą. Tuos jis pradėjo grįžęs iš Vienos ir tęsė savo iki buvo išrinktas savo vienuolyno vyresniuoju, vadinamu Abatu. Užėmęs abato pareigas, turėjo dėti į šalį mokslinius tyrinėjimus. Paprastai mokyklos surengia savo mylimam mokytojui šaunias išleistuves. Bet Mendelis griežtai pasipriešino bet kokioms iškilmėms. Jis tik pasikvietė tris pačius neturtinguosius mokinius ir jiems padalino savo paskutinio mėnesio algą. Gal prisimindamas savo jaunystės vargus, jis visada labai atjautė neturtingus mokinius ir jiems visomis išgalėmis stengėsi padėti.

Pradėjęs eiti vienuolyno vyresniojo pareigas, tikėjosi galėsiąs dar daugiau pasidarbuoti mokslui. Bet įvyko priešingai. Administracija tiek paėmė laiko, kad mokslo darbus teko dėti į šalį. Tiesa, meteorologijos stotį vedė jis pats iki savo gyvenimo galo. Tęsė jis ir eksperimentus su bitėmis. Bet rašyti jau nieko neberašė.

Nemalonus ginčas

Atsitiko tikra nelaimė Mendelio gyvenime, kai jis įsivėlė į ilgus ir aštrius ginčus su valdžia. 1874 metais vokiečių Liberalų Partija pasiūlė parlamentui apkrauti vienuolynus mokesčiais. Iš jų sudaromos sumos būtų skiriamos religijos ir auklėjimo fondui. Gegužės mėnesio 7 dieną pasiūlymas tapo įstatymu. Abatas Mendelis griežtai atsisakė mokėti mokesčius, sakydamas, kad tas įstatymas esąs priešingas valstybės konstitucijai. Valstybės pareigūnai, aišku, su abatu nesutiko. Jiems įstatymas yra įstatymas ir turi būti vykdomas. Valdžia pasiuntė antstolius ir tie prievarta paėmė iš jo vienuolyno mokesčius. Abatas Mendelis buvo įsitikinęs turįs šventą pareigą ginti vienuolyno turtą nuo neteisėtų užpuolikų ir gynė kuo smarkiausiai. Toje kovoje su valdžia jo niekas kitas, nei vyskupai, nei kiti vienuolynai nepalaikė. Užtat jis nustojo daug draugų ir pats pergyveno daug nemalonių valandų. Valdžia stengėsi palenkti jį savo pusėn visokiausiais būdais. Žadėjo Leopoldo ordeną, patį aukščiausią, kokį Austrija tada turėjo, jei tik jis nusileistų. Davė vilčių jam patekti į senatą. Niekas nepadėjo. Nežinia, kuo ta jo kova būtų pasibaigusi, jei liga ir mirtis nebūtų nutraukę jo gyvenimo siūlo. Po jo mirties vienuolynas susitarė su valdžia. Jis pripažino valdžios teises į mokesčius, o valdžia neėmė pinigų iš vienuolyno, nes jo pajamos buvę labai menkos.

Mendelis sirgo inkstų liga. Mirčiai rengėsi iš anksto, sudegindamas visus savo asmeniškus popierius, laiškus ir užrašus. Todėl mažai ką težinome apie jo dvasios vidujinį gyvenimą. Jis mirė 1884 metais, sausio mėnesio 4 dieną.

J. Venckus, S. J.

Kas knieti žinoti

NUODĖMINGOS MINTYS

Geroji Onute!

Jus kamuojąs klausimas vargina šimtus geriausio jaunimo. Todėl spausdinu jį ištisą ir stengsiuosi kuo aiškiausiai atsakyti. Tikiuosi tuo atsakymu paguosti daugelį širdžių.

Rašai: "Kas galėtų padėti nugalėti neskaisčių minčių pasaulį, kurios nuo vaikystės dienų nuodija dvasią ir kaskart stipriau reiškiasi, visiškai pažeisdamos valią, neleisdamos susikaupti, ką skaitant ar dirbant, taip pat neleisdamos pasitikėti ir atsiduoti Dievui, nors praktikuojama išpažintis ir šv. Komunija kas savaitę.

Protas neabejoja tikėjimu, bet dvasia savaime šąla, stingsta ir darosi nejautri, tiek tikėjimo, tiek gyvenimo dalykuose, nes nepajėgia atsisakyti mirtinai nuodėmingų minčių. Pilnai suprantu, kad tai įžeidžia Dievą, kaip tuo žudau pati save, bet tos mintys plaukia nesulaikomai, nešdamos nerimą, sunkią nuotaiką, apatiją.

Jei žmogus iš prigimties turįs silpną ydingą karakterį, menkų dvasinių dovanų, be motiniško nuoširdaus auklėjimo susipažįsta su ta gražiąja žmogaus gimimo paslaptimi, kaip su jo didžiuoju malonumų šaltiniu ir visa kūdikiška širdimi metasi į tą pasaulį, sutrukdydamas savo dvasinį vystymąsi ir veržimąsi į dvasios pasaulio platybes, jei iki 22 metų amžiaus jo mintyse vis pinasi įvairiausi neskaistūs vaizdai, nuo kurių jau nepajėgia išsilaisvinti, ar beįmanoma tokiam žmogui tikėtis atgaivinti savo dvasią skaisčiam ir naujam gyvenimui?"

Tose nuoširdžiose eilutėse iškeliate tris dalykus: labai dažnai ir įkyriai puolančias mintis prieš skaistybę, kylantį iš jų dvasinį atšalimą ir norite žinoti, ar begalima tokiam žmogui tikėtis atgaivinti savo dvasią naujam skaisčiam gyvenimui.

Ne viskas nuodėmė

Gerai įsidėmėkit, Onute: nėra nė vienos nuodėmės, kurios žmogus negalėtų įveikti nuoširdžiai besistengdamas ir Dievo padedamas. Todėl yra galima nusikratyti ir *nuodėmingomis* mintimis prieš skaistybę. Tyčia pabraukiu žodį "nuodėmingomis", nes ne visos mintys apie lyčių gyvenimą yra nuodėmingos, arba, kaip įprastai sakome, nešvarios. Jei kiekvienas pagalvojimas apie lytį būtų nuodėmė, tai nė vienas katalikas negalėtų dėstyti ar studijuoti mediciną; klierikai negalėtų imti moralinės teologijos kurso; aš negalėčiau Jums rašyti šito atsakymo. Bet visa tai yra galima padaryti be mažiausio nusikaltimo skaistybei. Tai ir Jūs galite turėti minčių ir sykiu būti skaisčiausia. Rodos Tihamer Toth, tas žymusis Vengrijos pamokslininkas ir jaunimo apaštalas yra pasakęs: "kai lyja ant kelio — pasidaro purvas. Gi prilijusios dirvos yra minkšta žemė". Panašiai ir su mumis: kai mūsų lytinis gyvenimas, su visomis jo pasireiškmo formomis eina Kūrėjo išvestais keliais, jis nėra nuodėmingas, nėra "nešvarus". Nuodėmė, neskaistumas yra tik iškrypimas iš Viešpaties nutiestų bėgių.

Tikroji tvarka

Dievas, sutvėręs skirtingas lytis, nustatė joms ir reiškimosi formas. Jaunuolei pasiekus brendimo metus, pabunda lyties pasaulis ir sykiu iškyla juomi susidomėjimas. Tas iššaukia mintis, vaizdus, kartais troškimus — jausmus. Visa tai yra naturalu. Nieko čia nėra žemo, nei neskaistaus. Jei bebręstanti ar jau subrendusi jaunuolė niekada nepajustų taip vadinamų "lytinių minčių", tai būtų arba nepaprastos Dievo malonės stebuklas, arba jos lytinio liguistumo ženklas. Vadinas,

kiekvienam normaliam žmogui ateina šios rūšies minčių, o kad jos nevirstų nuodėme, reikia žinoti tokiais atvejais tinkamai pasielgti.

Prisiminkite, kaip yra papildoma nuodėmė. Žmogus turi žinoti, kas yra Dievo griežtai draudžiama ar įsakoma. Antra, tyčia, niekeno neverčiamas, laisva valia elgiasi prieš tuos Viešpaties nuostatus. Trečia, jei draudžiamas ar įsakomas dalykas yra svarbus, tai nuodėmė yra mirtinoji, o jei mažmožis — kasdienė. Niekas negali papildyti nuodėmės, jei sąžinė pirma neįspėja: "Nedaryk, tai yra nuodėmė". Lygiai nėra nuodėmė, kas fiziniai ar moraliai yra verste priverčiamas ir tikrai neįstengia pasipriešinti.

Tai pritaikius šeštam Dievo įsakymui, štai, kas paaiškėja:
Jis nustato, kas ir kaip gali naudotis stebuklingąja gimdymo ir meilės galia. Viskas toje srityje yra skirta tiktai vedusiems, nes tik jie gali sudaryti tinkamas sąlygas naujos gyvybės įsižiebimui ir būsimojo žmogaus deramam išauklėjimui.. Nevedusieji vyrai ir netekėjusios mergaitės negali sudaryti žmonijos prieaugliui normalių sąlygų, todėl neturi teisės į kūrybinį aktą. Tuo pačiu neturi teisės palaikyti, džiaugtis mintimis ir jausmais, vedančiais prie to veiksmo. Todėl mergaitė, pajutusi savyje tas mintis ir tyčia jas toliau palaikydama bei jomis gėrėdamasi, sunkiai nusidės, nes nepasiduos Dievo nustatytai tvarkai. Bet jei jos mintys, tartum įkyrių uodų spiečius, nors jos sukeltų net aistrų audrą, ji nenusidės, jei tik pasistengs kuo ramiausiai kreipti savo dėmesį kitur, tyčia ir sąmoningai jomis nesidžiaugti, jų toliau neausti, jei bus nepatenkinta jų atsiradimu ir nepasiduos.

Kaip įvairūs žmonių karakteriai, taip įvairiai pergyvena lyties bangavimus! Vieni dažniau ir aistringiau, kiti rečiau ir silpniau. Bet ir sunkiausias pagundas kenčiantieji, gali būti visiškai skaistūs ir labai intymūs Kristaus draugai. Jei gerai pamenu, tai šv. Brigita ilgus metus buvo labai kankinama stiprių pagundų prieš skaistybę. Kartą jau visiškai nusiminusi šaukia: "Viešpatie, kur tu esi, kad leidi šitaip kankinti savo sužadėtinę!" Ir ji išgirsta Jo balsą: "Esu tavo širdyje ir džiaugiuosi, kad taip ryžtingai kovoji." Nuolatinė kova yra didelės ištikimybės Viešpačiui įrodymas. Ak, ir karys laimi garbės medalius ne už bulvių skutimą ramioje užfrontės virtuvėje, o už narsumą sunkiose, pavojingose kovose su stipriu priešu. Pagundų puolama skaistybė tik labiau stiprėja, labiau užgrūdina sielą ir laimi didžių Dievo malonių.

Kaip elgtis?

Jūsų laiške yra viena labai reikšminga eilutė. Rašote: "...tos mintys plaukia nesulaikomai, nešdamos nerimą, sunkią nuotaiką, apatiją". Kodėl ta eilutė reikšminga? Todėl, kad ji parodo, jog Jūs tų minčių pati nešaukiate, jų nenorite, dėl jų kenčiate. Kaip tik todėl, kad jos "plaukia nesulaikomai" reiškia jos nėra Jūsų laisvos valios padaras ir todėl negali būti nuodėmė.

Gal Pati matei, kaip komunistai užplūdo Lietuvą. Tūkstančių tūkstančiai jų trypė mūsų žemelę, tankų tankai ardė vieškelius ir ta raudona banga pripildė baimės ir nerimo Jūsų jauną patrijotės širdį. Jūs nevainikavot tankų savo rūtomis, nepuolėt raudonarmiečiams ant kaklo bučiuoti. Jūs verkėte ir niršote, kad jautėtės bejėgė sulaikyti tą azijatų antplūdį. Panašiai elkitės ir užklupta "nešvariųjų minčių". Neiškviesk jų tyčia, nepasveikink savaime ateinančių, ignoruok jas, užimk savo vaizduotę, protą ir širdį kilniais, Jus tikrai dominančiais dalykais. Taip elgdamasi, tikrų tikriausiai nenusidėsite.

Kažkas yra išsitaręs, kad žmogaus protas esąs lyg tos dieną ir naktį besisukančios girnos. Ką jos mals, pareis nuo to, ką malūnininkas į jas įleis. Protas irgi "sukasi" dieną ir naktį. Vis ką nors mala, kuria. Jūs pati esate malūnininkas. Kad Jūsų protas nemaltų pelų, susikrau-

kite dideles atsargas grynų kviečių. Yra tikra nelaimė, kad daugelis jaunimo nėra išmokyti tvarkyti savo mintis, o leidžia joms švaistytis, kaip drugeliams, kur tik nori. O jau sykį joms apsigyvenus lyties soduose, sunku bepagauti ir išvesti kitur. Bet tai padaryti yra galima. Geros knygos, žurnalai, dvasinis skaitymas labai daug padeda. Tai duoda gražios medžiagos protui ir širdžiai užimti laisvomis valandomis. Ar nebus, tačiau, svarbiausia priemonė apvaldyti įkyrias mintis ramus ir patvarus jų kreipimas į kilnius, gražius nekaltus dalykus. Kiek kartų pasijuntate nuklydusi, tiek kartų grįžkite "prie temos". Dažna Komunija, nuoširdi malda, ypač tikras susidraugavimas su Švenč. Mergele Marija nepaprastai stiprina sielą, palaiko valios ryžtingumą bet kuria kaina laimėti kovą už savo sielos, už savo minčių laisvę.

Baigdamas dėkoju už pasitikėjimą, pareikštą laiške. Tik jau nenusiminkite! Tik nenustokite drąsos! Nesibijokite nei savęs, nei minčių. Jūsų rūpestis liudija, jog esate kilni mergaitė. Auksas valomas ugnimi, skaistybė pagundomis. Dievo ir Marijos pagalbos niekada nepritrūksite ir pergalė bus Jūsų!

* * *

Prašau nurodyti Amerikos lietuvaičių vienuolynų adresus.

1. Šv. Kazimiero Seserys, 2601 W. Marquette Road, Chicago 29, Illinois.
2. Šv. Pranciškaus Seserys, St. Francis Convent, R.F.D. 10, Pittsburgh 27, Pa.
3. Nukryžiuoto Jėzaus Seserys, Our Lady of Sorrows Convent Thatcher Road, Brockton 54, Massachusetts.
4. Nekalto Prasidėjimo Seserys, R.F.D. 2, Putnam, Connecticut.

Ar priima Tėvai Jėzuitai kandidatus į savo Lietuvos Provinciją? Jei taip, kokiomis sąlygomis?

Taip, Tėvai Jėzuitai priima kandidatus ir jau turi gražų jų būrelį.

Iš Europos atvykstantieji kandidatai turi būti baigę nors šešias gimnazijos klases, jei nori tapti kunigais. Stojant į brolius, pakanka pradžios mokyklos. Įstojantieji iš Amerikos mokyklų, turi būti baigę bent vidurinę mokyklą arba High School.

Be to, reikalingi krikšto, sutvirtinimo ir sveikatos liūdijimai bei vietos klebono ar stovyklos kapeliono rekomendacija.

Smulkesnių informacijų gali duoti Rev. Jonas Kidykas, S.J. 5541 S. Paulina St., Chicago 36, Illinois.

Fariziejiška Sąžinė

"Prašau nurodyti, kokias knygas reiktų skaityti, kurios padėtų atgaivinti tikrąją sąžinę iš fariziejiškosios."

Nėra galima ligoniui pasigydyti pačiam, tik skaitant medicinos vadovėlius. Neįmanoma pataisyti, ar vienaip, ar kitaip iškrypusią sąžinę, skaitant knygas. Reikalinga išmintingo ir prityrusio dvasios vado pagalba.

"Ar gali gimti žmogus su iškrypusia sąžine, ar tik pats gali ją sugadinti?"

Sąžinė yra tas vidujinis žmogaus sieloje balsas, kurs jam pasako, kurs veiksmas yra doras, ir kurs nedoras. Bent pačiuose svarbiausiuose gyvenimo reikaluose visi žmonės turi teisingą sąžinę: Žino pav., kad nekaltą užmušti, paimti svetimą daiktą be savininko žinios yra nedora.

Sąžinė pabunda sykiu su žmogaus protu. Kaip gali būti suklaidinamas protas, taip gali būti suklaidinama ir sąžinė. Suklaidinti gali ne tik pats žmogus, bet ir tėvai, ir draugai, ir visas auklėjimas. O gimsta kiekvienas žmogus su teisingos sąžinės *pradais.*

Amerikos vaikų laikraštyje skaičiau, kad Jėzus turėjęs jaunesnį už save brolį ir sesutę. Tuo reikalu teko ginčytis. Kadangi ir daugiau lietuvių tai skaitė, prašau paaiškinti spaudoje.

V. Jėzus neturėjo nė vieno brolio, nei sesers. Turėjo giminių, dėdžių, tetų, kurių vaikai žydų kalboje, kaip ir kaikuriose lietuvių tarmėse, vadinami broliai, sesers.

Už redaktorių,
Kunigas Jonas.